

Strategi for Danmark

Den nye geopolitiske virkelighed betyder, at de vilkår, der har tjent danske virksomheder godt de seneste 50 år, er under forandring. Det stiller nye krav til ikke alene virksomhederne, men også til myndighederne og de erhvervspolitiske rammer, som udformes fra politisk side.

Vores analyse er, at geopolitiske spændinger, behovet for grøn omstilling og nye teknologiske gennembrud kræver et markant retningsskifte i Danmark. Det er nødvendigt, hvis vi skal bevare vores konkurrenceevne og samtidig være i stand til at gribe nye muligheder for vækst, som allerede nu findes i en verden under forandring, og som vil opstå i fremtiden. Erhvervs- og industripolitikken skal gentænkes.

Vi fremlægger derfor vores oplæg til en langsigtet strategi for "virksomheden Danmark" – en kulturændring blandt myndigheder og beslutningstagere, hvis overordnede mål er at muliggøre, at danske virksomheder står stærkt i globaliseringens nye tidsalder. Både her og nu og de næste 25 år frem

mod 2050. Ambitionen er at skabe vækst og velstand – gøre "samfundskagen" større – og på den måde bidrage til finansieringen af vores fantastiske velfærdssamfund i mange år frem.

I de følgende afsnit præsenterer vi først vores SWOT-analyse af Danmark og dansk erhvervsliv i lyset af globaliseringens nye tidsalder. Med afsæt i SWOT-analysen præsenterer vi en ny strategi for Danmark, som indebærer et markant retningsskifte i beslutningstagernes og myndighedernes tilgang til virksomhederne. Endelig forklarer vi vigtigheden af, at strategien favner bredt og gøres relevant for alle typer virksomheder i dansk erhvervsliv.

Hvor står Danmark i globaliseringens nye tidsalder?

Vores afsæt for at formulere de strategiske mål er en overordnet analyse af de vilkår, der gør sig gældende for virksomhederne i Danmark i dag og i fremtiden.

Danmark har et stærkt udgangspunkt. Således placeres Danmark konsistent inden for top 10, når internationale organisationer opgør graden af konkurrencedygtighed målt på centrale rammevilkår for erhvervslivet.³² I OECD's opgørelse over, hvor konkurrencevenlig og fleksibel erhvervsreguleringen er, placeres den danske blandt de mindst konkurrencebegrænsende.³³ Blandt andet af den grund er Danmark i dag blandt verdens mest velstående lande.

Men det gode danske udgangspunkt må ikke blive en sovepude. På verdensplan er virksomheder kontinuerligt udsat for konkurrence fra nye, mere effektive virksomheder og teknologier. Blandt andet af den grund er det centralt at erkende, at de rammevilkår, som har medvirket til at bringe Danmark til det velstandsniveau, som vi har i dag, ikke nødvendigvis vil være tilstrækkelige i globaliseringens nye tidsalder.

Vi anbefaler et retningsskifte, der bygger på vores analyse af, hvilke styrker og svagheder der i særligt høj grad kendetegner dansk erhvervsliv i dag, og hvilke afgørende muligheder og trusler, som – set med forummets øjne – især vil påvirke virksomhederne i de kommende årtier.

Danmark og dansk erhvervsliv er først og fremmest karakteriseret ved en række **styrker**, som over tid har medvirket til, at økonomien i dag står

stærkt med en konkurrenceevne og et produktivtetsniveau, der er med i toppen globalt set. Produktiviteten har i årtier været højere i Danmark end i resten af EU, og siden 2013 sågar højere end i USA.

Den gunstige produktivitetsudvikling er et resultat af mange forhold, som hver især har medvirket til at gøre Danmark rigt. I globaliseringens nye tidsalder er det vores vurdering, at især tre styrker vil vise sig afgørende.

For det første muliggør et fleksibelt arbejdsmarked med et højt arbejdsudbud og høj jobmobilitet, at arbejdskraften let kan flytte sig, så ressourcer og kompetencer udnyttes bedst muligt til gavn for produktiviteten. Samtidig er befolkningen veluddannet, dvs. en høj andel af voksne danskere har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og der er gode efteruddannelsesmuligheder. Det bidrager til, at virksomhederne har adgang til kvalificerede medarbejdere med de rette kompetencer.

For det andet er en høj grad af digitalisering og anvendelse af ny teknologi i både den offentlige sektor og i private virksomheder med til at vi kan arbejde smartere, udvikle nye løsninger og frigøre ressourcer, som dermed kan anvendes mere effektivt andre steder i samfundet.

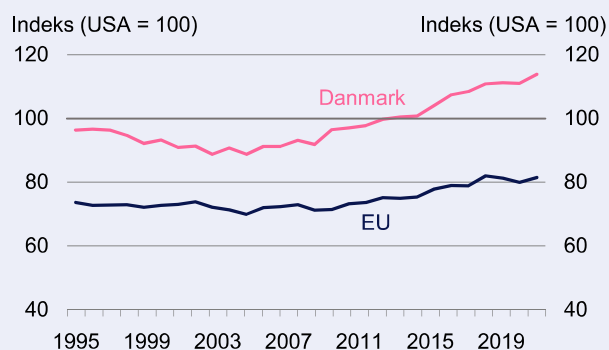
For det tredje understøtter stabile og konkurrencedygtige vilkår for at drive virksomhed samt stærke samfundsinstitutioner, som virksomheder og borgere har en høj grad af tillid til, at virksomheder trygt kan foretage investeringer, også med lang tidshorisont.

STYRKER

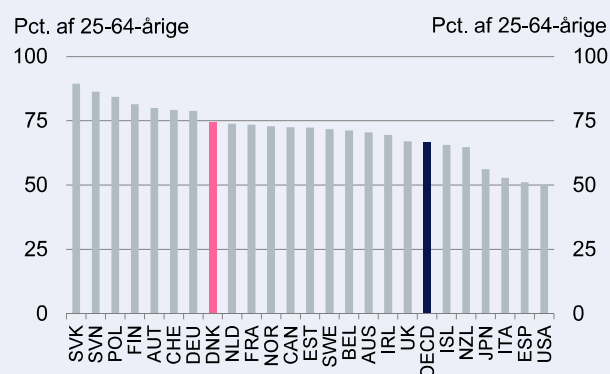
Figur 2.1

Højt produktivetsniveau

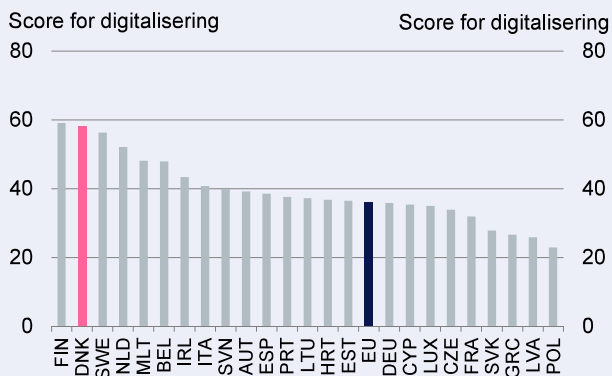
Figur 2.2

Veluddannet arbejdsstyrke

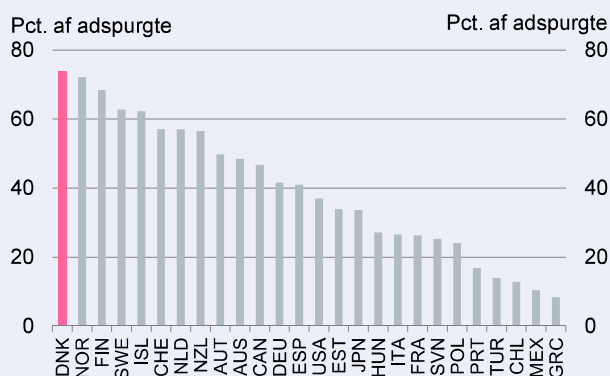
Figur 2.3

Høj grad af digitalisering

Figur 2.4

Høj social tillid

Anm.: Figur 2.1: Arbejdskraftsproduktiviteten er opgjort som BNP pr. arbejdstime.

Figur 2.2: Figuren viser andelen af 25-64-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse, 2022.

Figur 2.3: Scoren er baseret på EU-kommissionens samlede digitaliseringsindeks, der blandt andet måler udrulning og anvendelse af digital infrastruktur, befolkningens digitale færdigheder, udbredelsen af digitale offentlige tjenester mv., 2022.

Figur 2.4: Figuren viser andelen af adspurgte i en international spørgeskemaundersøgelse, som har svaret ja til spørgsmålet "Most people can be trusted", 2017-2022.

Kilde: Figur 2.1: OECD.

Figur 2.2: OECD.

Figur 2.3: EU-Kommissionens Digital Economy and Science Index.

Figur 2.4: World Values Survey Wave 7: 2017-2022, spm: Most people can be trusted.

De nye globale hovedtendenser kan i samspil med dansk erhvervslivs styrker skabe nye **muligheder** for danske virksomheder. Og vi har gode forudsætninger for at omstille os hurtigt, når spillepladen ændrer sig. Dem skal vi blive ved med at udnytte.

Danske virksomheder har igennem årtier udviklet styrkepositioner inden for fx life science, skibsfart og grøn energi, som har bidraget stort til værdiskabelsen de sidste 15 år. Vi har specialiseret os i erkendelse af, at vi ikke kan være gode til alt, men at der er centrale områder, hvor vi kan *punch above our weight*. Den tradition for at opdyrke solide styrkepositioner skal vi bygge videre på. En central forudsætning er et omstillingsparat og dynamisk erhvervsliv, hvor innovative virksomheder nemt og hurtigt kan opstå og vokse. Med Danmarks høje virksomhedsdynamik, som ligger over OECD-gennemsnittet, er dansk erhvervsliv i en gunstig position til at gribe nye vækstmuligheder.

Dertil kommer specifikke forudsætninger for at tage del i nye muligheder. Eksempelvis har klimaforandringerne skabt et akut behov for grøn omstilling, som både erhvervslivet og politikerne allerede har reageret på med ambitiøse mål og konkret handling, fx i form af danmarkshistoriens største

havvindudbud, som skal sikre grøn energi til elektrificeringen af Danmark.

Det kan give muligheder for at tiltrække udenlandske virksomheder, som søger mod lande som Danmark, der med sin høje andel af vedvarende energi i energisystemet kan tilbyde erhvervslivet bæredygtige rammer for produktion sammenlignet med andre lande. Den grønne omstilling er således ikke kun en global udfordring, men også en enestående mulighed for Danmark og danske virksomheder, der kan være med til at levere fremtidens grønne løsninger.

En række danske virksomheder er stærkt positioneret til at drage nytte af de grønne og digitale tendenser, som ser ud til at drive væksten fremadrettet, både herhjemme og globalt. Danske virksomheder er således blandt de førende i produktion af grønne teknologier, som sker effektivt sammenlignet med andre europæiske lande. Det har også ført til, at Danmark har den tredjestørste grønne eksportandel i EU.

Endelig har Danmark potentiale til at opdyrke nye styrkepositioner. Det gælder især inden for tværgående teknologiområder som fx biosolutions, kvanteteknologi, kunstig intelligens og robotteknologi.

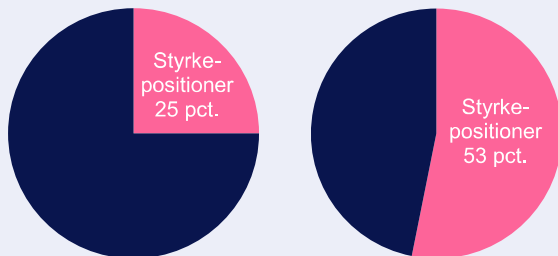
MULIGHEDER

Figur 2.5

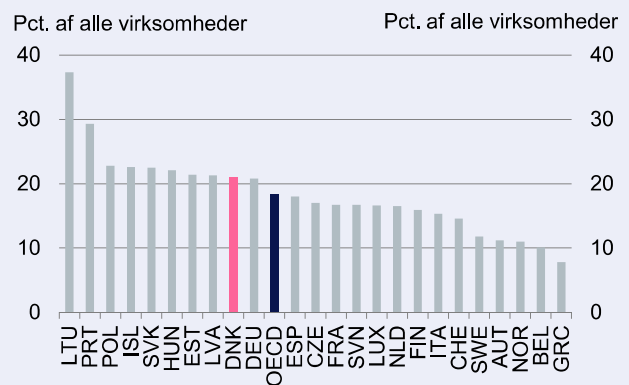
Internationalt konkurrencedygtige styrkepositioner driver væksten

Styrkepositioner står for 1/4 af Danmarks værdiskabelse i 2019 ... og tegner sig samtidig for halvdelen af væksten i 2005-2019

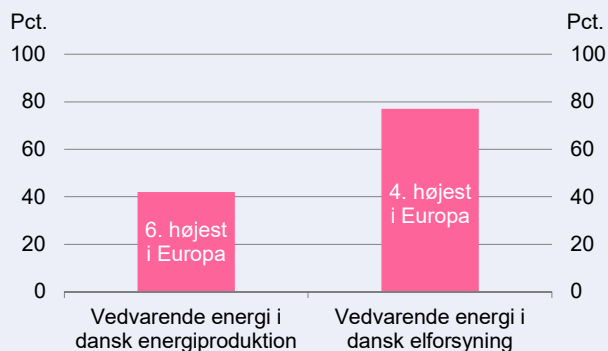
Figur 2.6

Omstillingsparat erhvervsliv med høj virksomhedsdynamik

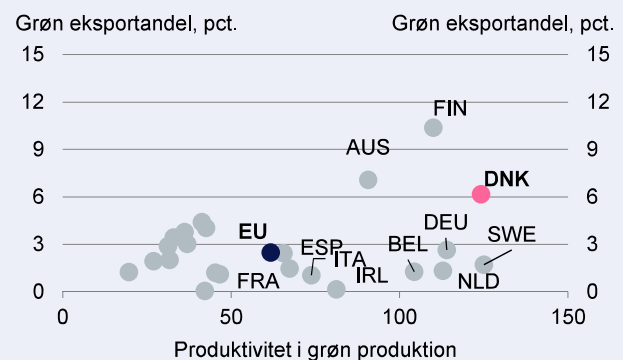
Figur 2.7

Et bæredygtigt energisystem i høj grad baseret på vedvarende energi

Figur 2.8

Høj produktivitet og eksport af grønne varer og tjenester

Anm.: Figur 2.5: Værdiskabelse er opgjort som andel af BVT og væksten er opgjort i 2010-priser, kædede værdier. Styrkepositioner er defineret som brancher, der har en høj eksportandel i Danmark relativt til i de øvrige OECD-lande.
 Figur 2.6: Figuren viser summen af nyetablerede og ophørte virksomheder ud af det samlede antal virksomheder (ekskl. holdingselskaber), 2019.
 Figur 2.7: Figuren viser andelen af vedvarende energi i dansk energiproduktion og elforsyning, 2022.
 Figur 2.8: Grøn eksportandel er opgjort som grønne varer og tjenesters andel af samlet eksport. Produktivitet i grøn produktion er opgjort som BVT pr. fuldtidsansat. Data er for 2020.

Kilde: Figur 2.5: Danmarks Statistik og egne beregninger.
 Figur 2.6: OECD.
 Figur 2.7: Eurostat.
 Figur 2.8: Eurostat og egne beregninger.

Selvom Danmark grundlæggende står stærkt i forhold til at udnytte de muligheder, som opstår i den ny geopolitiske virkelighed, er der også **svagheder** ved de rammevilkår, som virksomheder i Danmark opererer under. Svaghederne indebærer, at danske virksomheder på en række områder står dårligt i forhold til at realisere deres potentiale og vinde den globale konkurrence om markedsandele.

For det første er der væsentlige regulatoriske og bureaukratiske byrder, der begrænser danske virksomheders vækstpotentiale. Meget af den regulering, som danske virksomheder møder, bliver til i EU. Grundlæggende er det indre marked en betydelig fordel for danske virksomheder, som får et markant større hjemmemarked. EU-regler kan fjerne nationale regler og gøre det nemmere at være virksomhed på tværs af grænser. Men det er vigtigt, at reguleringen ikke tager overhånd, og vi ser tegn på, at der er en dynamik, som trækker i den retning.

Det har betydet, at særligt SMV'er er underlagt betydelige ekstra omkostninger fra byrder, hvilket forringer deres konkurrenceevne sammenlignet med virksomheder uden for EU.³⁴ På blot fem år har i alt 80 forordninger og 36 direktiver pålagt europæiske virksomheder hele 850 nye administrative forpligtelser, og fra 2015 til 2023 er de administrative byrder for erhvervslivet steget med 4,5 mia. kr.

Det tal forventes at stige som følge af en stor mængde ny regulering i de kommende år særligt på det digitale og grønne område, hvilket understreger vigtigheden af, at der både i udformningen og implementeringen af regulering er fokus på at gøre det lettest muligt for virksomhederne at efterleve. Fokus bør navnlig være på de små- og mellemstore virksomheder, der har mere begrænsede ressourcer til at håndtere ny regulering.³⁵ Det er en helt forkert udvikling, når virksomheder på tværs af EU oplever, at regulering udgør en begrænsning i forhold til at udvikle og drive forretning.³⁶

For det andet mangler danske virksomheder kvalificeret arbejdskraft. Danske virksomheders vækst og potentiale bygger først og fremmest på menneskelige kompetencer. Virksomhedernes vækstmuligheder bliver dog begrænset, når adgangen til de rette kompetencer ikke er der. Det er både en aktuell udfordring og en udfordring, som virksomhederne forventer vil fortsætte frem mod 2030.

Mange danske virksomheder oplever betydelige udfordringer med at tiltrække udenlandsk talent, og Danmark rangerer dårligere end flere sammenlignelige lande som Sverige, Norge og Holland, når der måles på attraktivitet for udenlandske borgere.³⁷ Der er desværre mange triste eksempler på dygtige forskere mv., der ender med at fravælge Danmark, fordi det er for besværligt.

I lyset af de danske styrkepositioner inden for grøn energiteknologi, life science mv. ligger der en særlig udfordring i, at studerende på STEM-uddannelser kun udgør ca. en fjerdedel på de videregående uddannelser, hvilket er blandt de laveste andele i Europa (i Tyskland er det knap 40 pct.).³⁸

For det tredje har Danmark ikke gode nok rammevilkår til at understøtte, at fremtidens vækstvirksomheder vokser sig store og fastholder fx deres hovedkvarter i landet. Danmark har fostret nogle af verdens største virksomheder, og det understreger, at det med de rette rammer er muligt at blive verdensførende i Danmark.³⁹ Men samtidig er de fleste af Danmarks mest værdifulde virksomheder grundlagt for mere end 40 år siden.

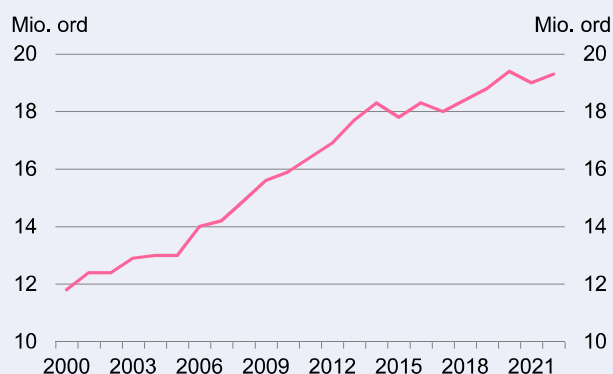
Over de seneste ca. 10 år har Danmark både produceret færre unicorns og fastholdt færre af dem sammenlignet med Sverige.⁴⁰ Selvom der har været en betydelig vækst i det danske venture- og vækstmarked, har Sverige også overhalet Danmark, når det kommer til mængden af venture- og vækstkapital. Det tyder på, at Sverige i højere grad end Danmark har et attraktivt miljø for investeringer og et iværksættermiljø med større fremgang.

SVAGHEDER

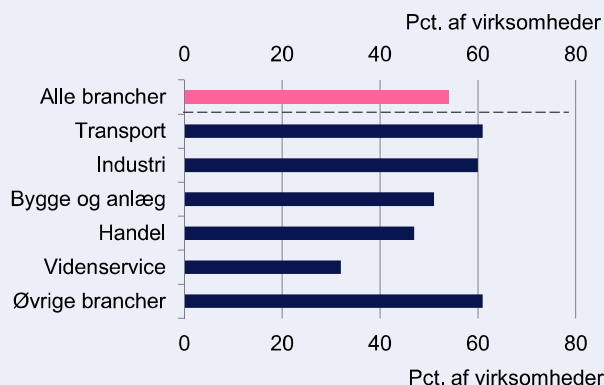
Figur 2.9

Markant stigning i omfanget af love og regler i Danmark målt som antal ord

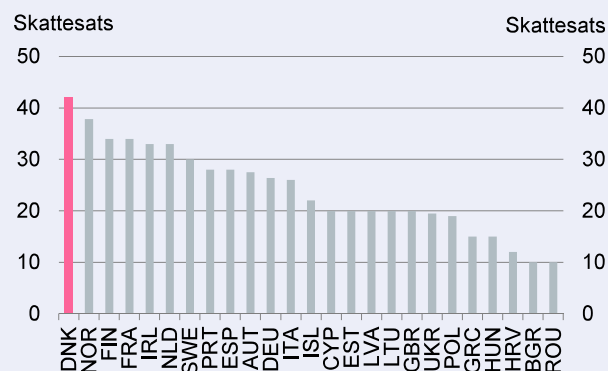
Figur 2.10

Virksomhederne forventer stor mangel på arbejdskraft frem mod 2030

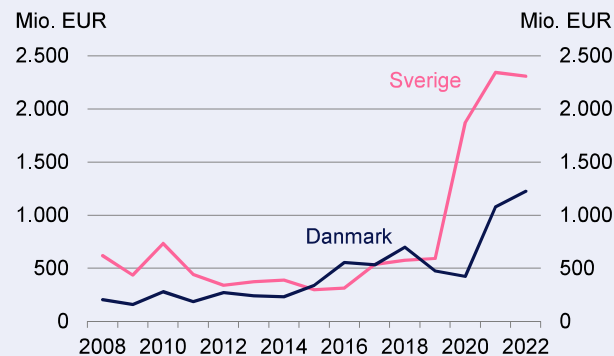
Figur 2.11

Kapital- og aktiebeskatningen i Danmark er den højeste i Europa

Figur 2.12

Sverige har overhalet Danmark i forhold til vækstkapital

Anm.: Figur 2.9: Figuren viser udviklingen i regelmængden målt som antal ord i gældende love og bekendtgørelser i Danmark.
 Figur 2.10: Figuren viser andelen af virksomheder i Dansk Industris virksomhedspanel, der i 2023 forventer at mangle arbejdskraft frem mod 2030.
 Figur 2.11: Figuren viser den højeste marginalsattesats på kapitalafkast for personer, der ejer børsnoterede aktier. Satserne er for 2024.
 Figur 2.12: Vækstkapital udgøres af venture- og vækstkapital.

Kilde: Figur 2.9: Finansministeriet, DK2030, på baggrund af Herby (2023), november 2023.
 Figur 2.10: Dansk Industri, Virksomhederne forventer udfordringer med mangel på medarbejdere frem mod 2030.
 Figur 2.11: Tax Foundation Europe.
 Figur 2.12: OECD, SME's and Entrepreneurs 2024: An OECD scoreboard, 2024.

Tiltagende geopolitisk rivalisering mellem særligt USA og Kina, de gradvise ændringer i de globale magtbalancer og den stigende usikkerhed som følge af ikke mindst den russiske invasion af Ukraine har bragt erhvervs-, industri- og handelspolitik væsentligt længere frem på landkortet og indebærer en række **trusler** for Danmark.

Den øgede geopolitiske rivalisering har medført et teknologikapløb, hvor et land som Kina ser ud til at kunne vinde kapløbet inden for kritiske teknologier som batteriteknologi og adgangen til en række avancerede materialer. I flere tilfælde i en sådan grad, at landet kan opnå en monopolstatus.

Derudover er truslen fra cyberspionage og -kriminalitet i de senere år steget til de højeste trusselniveauer ifølge Center for Cybersikkerhed. Flere af de største danske virksomheder som Mærsk og Vestas har været påvirket af cyberangreb, og Danske Bank udsættes dagligt for 1.000 angreb.

Det ses samtidig i tiltagende grad, at handels- og industripolitiske værktøjer anvendes som redskaber i den nye geopolitiske virkelighed. Statsstøtte, import- og eksportrestriktioner mv. anvendes i stigende grad på globalt plan med det formål at understøtte en hjemmeproduktion, hvilket i praksis fungerer som en handelshindring for andre lande. Den udvikling ændrer rammerne for åbne markeder og global samhandel, som i årtier har tjent Danmark godt. Og der er ingen forventning om, at tendensen vil aftage – tværtimod.

Særligt statsstøtte er de facto blevet et nyt globalt konkurrencevilkår. Det er en udvikling, der især er ledt an af Kina og nu også USA (blandt andet via Inflation Reduction Act), men også inden for EU trækker flere lande i den retning. Det udgør en udfordring for en lille åben økonomi som Danmarks,

idet danske virksomheder risikerer at konkurrere på ulige vilkår.

I kølvandet på den tiltagende geopolitiske rivalisering er der kommet et væsentligt større fokus på forsyningskæder og kritiske afhængigheder. Covid-19-pandemien og Ruslands invasion af Ukraine er eksempler på, at udefrakommende faktorer pludselig kan sætte forsyningskæder under pres. Oftest er forstyrrelser i forsyningskæderne midlertidige og ikke kritiske af karakter, men i nogle tilfælde er der sårbarheder af mere strukturel karakter. En efterhånden velkendt kritisk afhængighed er i forhold til sjældne jordarter, hvor Kina over de seneste 30 år har udviklet alle dele af værdikæderne for sjældne jordarters metaller – fra udvinning og forarbejdning til endelig anvendelse i avancerede færdigprodukter. I dag har Kina de facto monopol ikke bare på sjældne jordartsmetaller, de er også dominerende på produkter, der indeholder sjældne jordartsmetaller. Det gælder fx permanente magneter, som anvendes i en lang række teknologier, herunder vindmøller.

Endelig er Danmarks geografiske placering i Europa en potentiel udfordring for danske virksomheder, idet euroområdet har nedslående vækstudsigter sammenlignet med blandt andet USA. Det er kort sagt svært for Danmark at være en vinder i en taberregion. Produktiviteten er vokset hurtigere i USA over de seneste ca. 25 år, hvor blandt andet de offentlige investeringer i forskning og udvikling samt investeringerne i blandt andet informations- og kommunikationsudstyr har været markant højere end i euroområdet.⁴¹ Når ca. 60 pct. af Danmarks handel med udlandet sker med euroområdet, er der derfor risiko for, at danske virksomheders traditionelle eksportmarkeder ikke vil være i stand til at bidrage til den velstandsudvikling i Danmark, som danske virksomheder blandt andet skaber via eksporten.

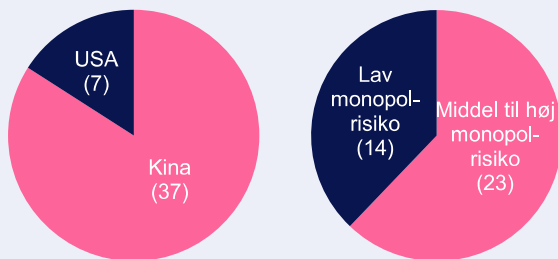
TRUSLER

Figur 2.13

Kina står til at blive global teknologisk supermagt

Kina er førende inden for 37 ud af 44 kritiske teknologier... og der er monopolrisiko for de fleste af de teknologier, hvor Kina er førende

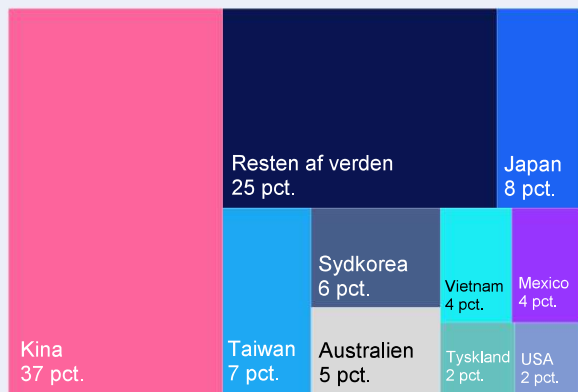
Figur 2.14

Vurdering af cybertrusselsniveau for Danmark

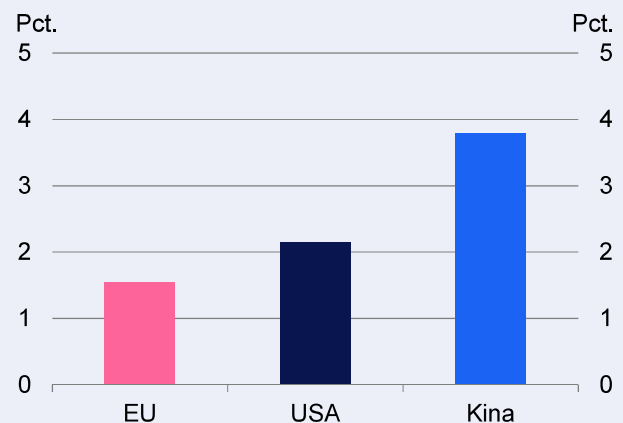
Figur 2.15

Danmarks kritiske importafhængigheder er især over for Kina

Figur 2.16

Vækstudsigterne frem mod 2029 er lavere i EU end i USA og Kina

Anm.: Figur 2.13: Det teknologisk førende land inden for de 44 kritiske teknologier er baseret på et mål for publiceret og citeret forskning i anerkendte tidsskrifter. Risikoen for teknologimonopol er baseret på en sammensat indikator for koncentrationen af teknologisk ekspertise.

Figur 2.14: Trusselsvurderingerne er udarbejdet af Center for Cybersikkerhed, 2023.

Figur 2.15: Kritiske importafhængigheder er defineret som varer, Danmark er afhængig af at importere fra udlandet, og som kun nettoeksporteres af få lande, målt ved Herfindahl-Hirschman-indeks over 0,3. De kritiske importafhængigheder er opgjort ift. varenes handelsværdi.

Figur 2.16: Figuren viser gennemsnit af skøn for real BNP-vækst i 2023-2028 for hhv. EU, USA og Kina.

Kilde: Figur 2.13: Australian Strategic Policy Institute, Policy brief: ASPI's Critical Technology Tracker: the global race for future power, februar 2023.

Figur 2.14: Center for Cybersikkerhed, Cybertruslen mod Danmark 2023, maj 2023.

Figur 2.15: Erhvervsministeriet baseret på BACI-databasen 2019.

Figur 2.16: IMF, World Economic Outlook, Oktober 2023.

Ny Strategi for Danmark

Danmark står i en gunstig, men uforløst position til fortsat at være et førende land i den nye geopolitiske virkelighed. Vores analyse viser, at Danmark rummer et stort potentiale, men også, at der er brug for et **retningsskifte**, hvis vi ikke skal gå glip af de nye muligheder, der allerede nu tegner sig inden for nye teknologiområder og grøn omstilling. Retningsskiftet handler om at bygge på vores eksisterende styrker, men i lige så høj grad også om at adressere de svagheder og trusler, der også kendetegner Danmark i dag. Det gælder særligt inden for regulatoriske og bureaukratiske byrder, mangel på arbejdskraft og adgangen til kapital.

Hovedformålet med en ny Strategi for Danmark er derfor at sætte retningen for en vedvarende indsats, som udnytter vores styrker, forbedrer konkurrenceevnen for danske virksomheder i globaliseringens nye tidsalder og iværksætter et markant retningsskifte særligt inden for regulering og byrdeletelser. Det gælder her og nu og som en langsigtet ambition i mange år fremover.

Vi anbefaler en ny Strategi for Danmark i form af et markant retningsskifte, som går på fire ben. Det gælder for det første i forhold til myndighedernes tilgang til virksomhederne (mindre kontrol, mere service) og for det andet tilgangen til implementering af nye regler og indsatser (mindre perfektionskultur, mere risikovillighed). For det tredje er der brug for at eksekvere på tiltag, som slipper det private erhvervslivs innovationskraft løs til gavn for vækst, velstand og jobskabelse på den lange bane. Endelig skal Danmark bruge vores slagkraft i EU, fordi vi er fælles om mange af de udfordringer, som følger med en ny global æra.

Afgørende for strategiens succes er, at erhvervslivet indgår i et tæt samarbejde med myndighederne om **implementeringen**. Vi kommer med vores konkrete anbefalinger til rammerne for succesfuld implementering af strategien i kapitel 4.

Retningsskifte på fire områder

Fra kontrol til
service

Mindre nulfejls-
og perfektions-
kultur

Slip de
innovative
kræfter løs

Mere
slagkraft i EU

